

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative
(aspecte privind modul de îndeplinire a serviciului militar)

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ

Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (*aspecte privind modul de îndeplinire a serviciului militar*) a fost elaborat de către Ministerul Apărării. Concomitent, la elaborarea proiectului de act normativ, s-a ținut cont și de propunerile formulate de către Inspectoratul General de Carabinieri, în vederea înlăturării unor lacune și dificultăți la aplicarea prevederilor Regulamentului disciplinei militare, aprobat prin Legea nr.52/2007.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ

2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ

Proiectul de lege a fost elaborat în scopul perfecționării/ajustării cadrului normativ cu referire la modul de îndeplinire a serviciului militar în partea ce ține de atribuirea Ministerului Apărării a dreptului de inițiere a testării cu utilizarea poligrafului, extinderea restricțiilor la încadrarea în serviciul militar prin contract și a temeiurilor de eliberare a militarilor din serviciul militar prin contract, în mare parte condiționate de încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.

Concomitent, la elaborarea proiectului de lege s-au luat în considerație propunerile formulate de către Inspectoratul General de Carabinieri în acest sens, precum și Rapoartele de vizită ale Avocatului Poporului (Ombudsmanului) urmare a vizitelor preventive de follow-up realizate în unitățile militare în perioada noiembrie 2023 – decembrie 2024.

2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative

Problema principală care urmează să fie soluționată constă în lichidarea carențelor cadrului normativ aplicabil cetățenilor care îndeplinesc serviciul militar.

Astfel, se propune instituirea testului la detectorul comportamentului simulat (poligraf) pentru cetățenii Republicii Moldova care doresc să se încadreze în serviciul militar. Aceste teste pot fi parte din procesul de numire în funcții militare și respectiv de identificare a personalului care ar putea expune instituția de apărare riscului scurgerii a unor informații atribuite la secret de stat sau cu accesibilitate limitată.

Pe cale de consecință, se impune necesitatea revizuirii mai multor prevederi din Legea nr.162/2005 cu privire la statutul militarilor (art.15, 19, 32, 35 și 35¹), prevederi care în dependență de temeiul eliberării din serviciul militar prin contract, acordă militarilor unele drepturi și garanții (ocrotirea sănătății, achitarea indemnizației de eliberare, etc.) sau impun la anumite obligații (recuperarea cheltuielilor pentru studii/instruiri, achitarea valorii restante a echipamentului militar, etc.).

Totodată, elaborarea prezentului proiect de lege se impune prin necesitatea eliminării unor curențe depistate și semnalate în procesul de aplicare a normelor din Regulamentul disciplinei militare, aprobat prin Legea nr.52/2007, în coraport cu prevederile de la art.19 din Legea nr.1245/2002 cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei, în parte ce se referă la gradele militare ale efectivului de soldați și sergenți, precum și la aplicarea sancțiunii disciplinare – „eliberare din serviciul militar înainte de expirarea contractului” (art. 44 lit. g), art. 52 lit. f) și art. 57 lit. e)) din Regulamentul disciplinei militare). Concomitent, se propune eliminarea „arestului” în calitate de sancțiune disciplinară aplicabilă militarilor.

Alte amendamente care vin să îmbunătățească Regulamentul disciplinei militare rezultă din prevederile art.10 și 11 din Legea nr.219/2018 cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri, prin extinderea autorității disciplinare a Comandantului general al Inspectoratului General de Carabinieri, și art.60 și 74 din Codul administrativ – unificarea termenilor pentru finalizarea procedurii administrative și de readresarea a petițiilor.

În aceeași ordine de idei, odată cu intrarea în vigoare a Codul administrativ, care reprezintă cadrul juridic principal prin care se asigură reglementarea raporturilor administrative la desfășurarea activității administrative și a controlului judecătoresc asupra acesteia, art. 257 alin. (3) din Cod stipulează că, actele normative în vigoare urmează a fi aduse în concordanță cu prezentul cod.

Astfel, în scopul aplicării uniforme și evitării unei interpretări eronate se impune necesitatea ajustării prevederilor art.81 din Regulamentul disciplinei militare, la normele legislației administrative care reglementează procedura contestării actului administrativ.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

În vederea îmbunătățirii cadrului legal existent se propune modificarea unor norme din Legea nr.269/2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf), Legea nr.1245/2002 cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei, Legea nr.162/2005 cu privire la statutul militarilor și a Regulamentului disciplinei militare, aprobat prin Legea nr.52/2007.

Prin operarea modificărilor la art.3 alin. (4) din Legea privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf), Ministerului Apărării i se va acorda dreptul de inițiere a testării cu utilizarea poligrafului. Totodată, urmare a modificărilor propuse la cu art.4 și art.7 din aceeași lege, precum și la art.24 din Legea cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei, vor putea fi supuse testării în timpul efectuării controlului periodic ori selectiv al activității de serviciu al persoanelor care îndeplinesc serviciul militar în cadrul Ministerului Apărării.

Astfel, în mai multe state, militarii și personalul din domeniul apărării care au acces la informații de serviciu sensibile sau atribuite la secret de stat pot fi supuși testului la detectorul comportamentului simulat (poligraf) pentru a asigura că nu sunt implicați în activități care ar putea compromite securitatea națională.

Concomitent, testul la detectorul comportamentului simulat (poligraf) ar putea fi folosit pentru a evalua integritatea și onestitatea militarilor în timpul cercetărilor/anchetelor de serviciu. Acest lucru va ajuta la identificarea persoanelor care ar putea reprezenta un risc pentru instituția de apărare, prin transmiterea neautorizată a informațiilor departamentale discrete.

În acest sens, având în vedere specificul serviciului militar, ministerul va putea iniția și efectua testarea propriu-zisă cu utilizarea poligrafului. Testarea urmând a fi efectuată de către un specialist atestat, în conformitate cu prevederile cadrului normativ în domeniu.

Concomitent, prin operarea modificărilor la art.41 din Regulamentul disciplinei militare, în cadrul cercetărilor de serviciu în privința faptelor ce pot constitui abateri disciplinare grave, militarul căruia i-a fost încredințată efectuarea cercetării de serviciu va fi în drept să propună comandantului (șefului) efectuarea testării militarului cu utilizarea poligrafului, în condițiile Legii nr.269/2008.

Intervențiile la Regulamentul disciplinei militare, în principal, au drept scop ajustarea prevederilor acestuia cu noile grade militare ale efectivului de soldați și sergenți prevăzute la art.19 din cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei și echivalarea acestora prin prisma art. V alin. (1) din Legea nr.232/2018 pentru modificarea unor acte legislative.

Adițional, se propune excluderea arestului în calitate de sancțiune disciplinară aplicabilă militarilor în termen și pentru efectivul de soldați și sergenți prin contract. Astfel, prin Rapoartele de vizită ale Avocatului Poporului (Ombudsmanului) urmare a vizitei preventive de follow-up realizate la Brigada 1 Infanterie Motorizată „Moldova” din 20.11.2023, la Brigada 2 Infanterie Motorizată „Ștefan cel Mare” din 05.12.2023 și la Brigada 3 Infanterie Motorizată „Dacia” din 16.04.2024, se atenționează asupra deficiențelor grave privind respectarea drepturilor și libertăților militarilor în termen cărora li se aplică sancțiunea privativă de libertate „arestul”, manifestate prin neasigurarea asistenței juridice calificate, fie prin intermediul Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat sau prin acordarea dreptului de a fi asistat de un apărător ales.

În aceeași ordine de idei, în Raportul „Drepturile fundamentale ale recruților” din 03.06.1998 al Comisiei pentru afaceri juridice și drepturile omului a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, se menționează că, „Încălcarea prevederilor articolului 5 din Convenție (CEDO) privind arestarea și detenția legală (Habeas Corpus) este, de asemenea, frecventă. În ceea ce privește pedeapsa, numai o instanță civilă ar trebui să fie competentă să aplice o pedeapsă care privează o persoană de libertate; comandantii militari cu siguranță nu ar trebui să poată condamna pe cineva la privarea de libertate. Detenția preventivă fără acuzații specifice și fără a fi adusă în judecată într-un termen rezonabil nu ar trebui să mai fie permisă.”

Totodată, în dispozițiile art.15 din Regulamentul disciplinei militare, se propune acordarea dreptului deplin Comandantului general al Inspectoratului General de Carabinieri de a aplica sancțiuni disciplinare personalului din subordine.

Astfel, potrivit art.10 alin.(2) din Legea nr.219/2018 cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri, „Comandamentul General este condus de Comandantul general al Inspectoratului General de Carabinieri, numit în funcție prin hotărâre de Guvern, pe un termen de 5 ani, la propunerea ministrului afacerilor interne”. Iar conform art.11 alin.(1) lit.h) și i) din Legea nr.219/2018, „Comandantul general al Inspectoratului General de Carabinieri numește în funcții, trece la dispoziție, modifică, suspendă și dispune încetarea raporturilor de serviciu ale personalului Inspectoratului General de Carabinieri în conformitate cu prevederile legislației în vigoare; angajează și eliberează din funcții personalul angajat pe bază de contract în condițiile stabilite de Legea nr.162/2005 cu privire la statutul militarilor.”

Drept rezultat, prin coroborarea prevederilor art.2 alin. (1) din Regulamentul disciplinei militare și art.9 alin.(1) din Legea nr.345/2003 cu privire la apărarea națională, **structura militară** reprezintă autoritățile centrale de specialitate ale administrației publice și de alte autorități administrative centrale, în care, conform legislației în vigoare, se prevede îndeplinirea serviciului militar.

Respectiv, se concluzionează că, Comandantul general al Inspectoratului General de Carabinieri, reieșind din statutul și împuternicirile sale, este conducătorul structurii militare, al cărui drept de a aplica sancțiuni disciplinare urmează a fi aplicat în volum deplin.

Prin modificarea propusă la art.81 din Regulamentul disciplinei militare, se stabilește calea contestării actului administrativ de sancționare disciplinară direct în instanța de contencios administrativ, fără respectarea procedurii prealabile.

Supunerea actului administrativ direct unui control judecătoresc va asigura realizarea dreptului reclamantului la soluționarea justă și rapidă a eventualului litigiu, precum și va influența pozitiv asupra comportamentului juridic al părților, stimulând aceștia să acționeze cu bună-credință și în limita prevederilor legale.

Norme similare se regăsesc la art. 60 alin. (3) din Legea nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, art.61 alin.(1) din Legea nr.288/2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, art.33 alin.(10) din Legea nr. 170/2007 privind statutul ofițerului de informații și securitate, conform cărora litigiile ce rezultă din aplicarea sancțiunii disciplinare în privința funcționarilor publici și a persoanelor cu statut special nu trebuie să fie condiționate de efectuarea procedurii prealabile.

La fel, norma enunțată este în concordanță cu prevederile art. 163 lit. c) din Codul administrativ, care prevede posibilitatea adresării nemijlocite în instanța de judecată în cazul în care legea specială conține o astfel de prevedere.

Subsidiar, în scopul aplicării uniforme și evitării unei interpretări eronate se impune necesitatea ajustării prevederilor art.90 și 91 din Regulamentul disciplinei militare la normele de la art.60 și 74 din Codul administrativ. În acest sens, se ajustează termenii derulării și prelungirii procedurii administrative, de readresarea a propunerii (cererii, reclamației), precum și se abrogă alineatul (1) de la art.91 care conține norme contradictorii, fapt care va exclude neclaritățile apărute la aplicarea practică a normelor legale.

Intervențiile la Legea cu privire la statutul militarilor au drept scop:

1) Instituirea la art.35 de noi temeuri de eliberare din serviciul militar prin contract, care în mare parte sunt corelate la prevederile Legii nr.325/2013 privind evaluarea integrității instituționale, Legii nr.132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, Legii nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale și Legii integrității nr.82/2017 și anume:

- la încălcarea obligației prevăzute la art.7 alin.(2) lit.a) din Legea nr.325/2013 privind evaluarea integrității instituționale;

- la stabilirea, printr-un act de constatare rămas definitiv, emiterea/adoptarea de către acesta a unui act administrativ, încheierea directă sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, luarea sau participarea la luarea unei decizii fără soluționarea conflictului de interese real în conformitate cu prevederile legislației privind reglementarea conflictelor de interese;

- dispunere de către instanța de judecată, printr-o hotărâre irevocabilă, a confiscării averii sale nejustificate;

- în legătură cu nedepunerea declarației de avere și interese personale sau al refuzului de a o depune, în condițiile art.27 alin.(8) din Legea nr.132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate;

- la constatarea stării de incompatibilitate, fapt stabilit printr-un act de constatare rămas definitiv.

În prezent aceste reglementări se regăsesc în actele normative ce reglementează statutul persoanelor care exercită funcții publice, de demnitate publică, cu statut special sau care sunt asimilate acestora. Iar prin proiectul dat, se propune a fi incluse norme ce ar asigura implementarea prevederilor actelor normative sus-enunțate și în privința militarilor prin contract, în scopul înlăturării factorilor de risc ce derivă din nerespectarea regimului juridic al incompatibilităților, al conflictelor de interese și al declarării averii și intereselor personale în perioada de exercitare a atribuțiilor.

2) Alte temeuri care vin să completeze actualele cazuri de eliberare din serviciul militar prin contract, care se referă:

- la restabilirea în funcție, conform unei hotărâri judecătorești, a deținătorului anterior al funcției, dacă este imposibilă numirea militarului într-o funcție egală celei deținute și dacă acesta nu acceptă să fie numit într-o funcție inferioară;

- refuz neîntemeiat de a fi detașat sau numit în altă funcție;

- la încetarea dreptului de acces la secretul de stat, în condițiile Legii nr.245/2008 cu privire la secretul de stat;

- în caz de pierdere a cetățeniei Republicii Moldova. Or, prin prisma art.14 alin.(2) lit.c) și art.15 alin.(1) din Legea cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei, serviciul militar este îndeplinit de către cetățenii Republicii Moldova, iar în cazul în care au pierdut cetățenia Republicii Moldova, aceștia sunt excluși din evidența militară;

- în legătură cu aplicarea sancțiunii disciplinare „eliberare din serviciul militar înainte de expirarea contractului”, această formă a sancțiunii disciplinare fiind prevăzută de Regulamentul disciplinei militare, însă nefiind reglementată de Legea cu

privire la statutul militarilor, fapt ce generează probleme de ordin juridic la aplicarea în practică;

- la încălcarea restricțiilor și a interdicțiilor prevăzute la art.36 din Legea cu privire la statutul militarilor, în cazul în care militarul nu se conformează și nu înlătură aceste incompatibilități.

3) Extinderea la art.28 alin.(6) din Legea cu privire la statutul militarilor, a exigențelor la încadrarea în serviciul militar prin contract, ce decurg din cerințele înaintate față de funcționarii publici, inclusiv cu statut special, pentru care integritatea este un element obligatoriu în desfășurarea activității, inclusiv în parte ce se referă la respectarea regimului conflictului de interese, al incompatibilităților și interdicțiilor.

4) Modificările operate la art.15, 19, 22, 32, 35 alin.(14) și 35¹ rezultă din extinderea temeiurilor de eliberare din serviciul militar prin contract și vin să asigure soluționarea aspectelor de ordin juridic la aplicarea în practică a noilor prevederi de la art.36 alin.(3) din Legea cu privire la statutul militarilor.

În particular, acestea se referă la dreptul militarilor la asistență medicală și la tratament (ambulatoriu și staționar), la indemnizație bănească unică la eliberare din serviciu, la recalificare, aspecte ce rezultă din trecerea la dispoziție a militarilor prin contract, precum și obligația achitării valorii restante a echipamentului militar, recuperării cheltuielilor pentru studii/instruiri.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

Opțiunea „a nu face nimic” sau lipsa de intervenție va contribui la perpetuarea dificultăților de punere în aplicare a prevederilor Regulamentului disciplinei militare în coraport cu modificările operate la cadrul normativ în domeniul apărării, limitarea dreptului Ministerului Apărării de a iniția testarea cu utilizarea poligrafului, menținerea factorilor de risc ce derivă din nerespectarea regimului juridic al incompatibilităților, al conflictelor de interese și al declarării averii și intereselor personale pe parcursul îndeplinirii serviciului militar, etc.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Modificările propuse vor avea impact pozitiv pe termen lung asupra sectorului apărării naționale, parte componentă a sectorului public, îmbunătățind și construind un cadru normativ mai coerent cu privire la statutul juridic al militarilor și modul de îndeplinire a serviciului militar.

Implementarea modificărilor propuse va contribui la eliminarea eventualelor riscuri în special ce decurg din nerespectarea regimului de incompatibilități și a integrității personalului militar.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Proiectul nu are impact asupra bugetului public național, nu presupune cheltuieli bugetare suplimentare și se va realiza în limitele alocațiilor bugetare stabilite. Echipamentul necesar pentru realizarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf) va fi procurat/obținut cu suportul partenerilor de dezvoltare.

4.3. Impactul asupra sectorului privat
Nu este aplicabil.
4.4. Impactul social
Principalul impact de ordin social se manifestă prin consolidarea și controlul integrității structurilor de apărare, a disciplinei militarilor, fapt ce va contribui la asigurarea integrității instituționale și profesionale în cadrul organelor apărării naționale. Un aspect important, îl constituie excluderea „arestului” în calitate de sancțiune disciplinară aplicabilă militarilor, care va avea un efect social pozitiv la compartimentul respectării drepturilor și libertăților militarilor.
4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal
Prezentul proiect nu extinde lista datelor cu caracter personal ale militarilor ce se propun a fi prelucrate. Prelucrarea acestora de către organele administrativ-militare și de personal urmând a fi realizată în continuare în limita și condițiile cadrului normativ în vigoare. Prin urmare nu există impact asupra datelor cu caracter personal.
4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen
Prevederile prezentului proiect se aplică tuturor cadrelor militare în egală măsură, respectiv nu există impact asupra echității și egalității de gen.
4.5. Impactul asupra mediului
Nu este aplicabil.
4.6. Alte impacturi și informații relevante
Nu este aplicabil.
5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE
5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională
Nu este aplicabil.
5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE
Nu este aplicabil.
6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ
În scopul respectării prevederilor Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, a fost plasat anunțul privind inițierea procesului de elaborare a proiectului de lege, care poate fi accesat la următorul link : Proiectul va fi supus avizării și consultării publice, conform art.32 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, cu expedierea acestuia părților interesate.
7. Concluziile expertizelor
Conform art. 35 și art. 37 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectul va fi supus expertizei juridice și anticorupție.
8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent
În urma adoptării proiectului de lege, va fi necesar armonizarea Decretului Președintelui Republicii Moldova nr.2327-IV din 03.09.2009 privind aprobarea

regulamentelor militare ale Forțelor Armate ale Republicii Moldova, Regulamentului cu privire la modul de îndeplinire a serviciului militar în Forțele Armate, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 941/2006 și a Hotărârii Guvernului nr. 475/2014 cu privire la unele măsuri de realizare a Legii nr.269/2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf).

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Modul de efectuare, de către Ministerul Apărării, a testării la detectorul comportamentului simulat se va stabili prin act normativ intern, având în vedere specificul activității instituției, forma standardizată a rapoartelor de investigare poligraf, precum și a altor acte și formulare ce se includ în procedura de testare cu utilizarea detectorului comportamentului simulat.

Ministru

Anatolie NOSATÎ